

Робінзон Крузо (скорочено)

Данієль Дефо

Розповідь у романі ведеться від імені головного героя.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Робінзон Крузо народився 1632 року в місті Йорку в Англії. Один з його старших братів служив підполковником у Фландрії і загинув у битві з іспанцями під Дюнкерком, а що сталося з другим братом, Робінзон не знав. Старий батько хотів, щоб Робінзон став юристом, але хлопець мріяв про море. Прикутий хворобою до ліжка, старий батько просив сина жити спокійним життям. Він обіцяв усіляко допомагати Робінзону, тільки щоб той лишився вдома і влаштував життя відповідно до його вказівок.

У 18 років хлопець надумав утекти з дому. Він попросив матір поклопотатись за нього перед батьком, щоб той відпустив його хоч один раз у море. Та батько сказав, що коли Робінзон подасться до чужих країн, то стане найнещаснішою людиною на світі.

Через рік, випадково потрапивши до Гулля і зовсім не думаючи про втечу, Робінзон зустрів там приятеля, який збирався пливати до Лондона на кораблі, що належав його батькові. Приятель вмовив Робінзона пливати з ним. Не спитавшись ні в батька, ні в матері, 1 вересня 1651 року Робінзон сів на корабель. Коли на морі почалася буря, він відразу покаявся і вирішив ніколи більше не сідати на корабель. Але наступного дня вітер почав ущухати, хвилі поменшали і хлопець забув усі обіцянки, що давав собі в годину відчаю.

На 6 день по відпливті вони прийшли на Ярмутський рейд. Там довелося кинути якір, бо погода була дуже погана. Коли розходився страшний шторм, Робінзона поймав жах. Інші судна зривало з якорів і несло у відкрите море. Капітан не вірив у порятунок і тільки молився. Раптом судно дало течу, довелося відкачувати воду. Від страху Робінзон зомлів. Капітан стріляв із гармат, сподіваючись на допомогу. Якесь суденце, що стояло попереду них, зважилося спустити для них шлюпку. На ній і врятувалися усі, а корабель затонув.

Робінзон знехтував дві явні перестороги і не повернувся додому. Приятель, який намовив Робінзона тоді втекти, познайомив його зі своїм батьком, власником затопленого корабля. Батько приятеля сказав Робінзону, що йому більше ніколи не слід вирушати в море.

Хлопець подався суходолом до Лондона. Він мріяв про нову подорож і скоро познайомився з капітаном, який відпливав до берегів Африки, чи, як казали, "у рейс до Гвінеї". Вони заприятелювали, і капітан сказав, що "рейс до Гвінеї" для Робінзона буде безкоштовним. Хлопець взяв з собою товари на продаж, щоб мати ще й добрий зиск. Він заробив чимало грошей, і то була його єдина, можна сказати, вдала подорож. На

велике нещастя, його друг-капітан, вернувшись додому, помер. Робінзон вирішив знову вирушити до Гвінеї і сів на те саме судно, яким командував тепер помічник померлого капітана. З собою він взяв менше 100 фунтів стерлінгів, а 200 віддав на збереження вдові покійного капітана.

Подорож виявилася невдалою, бо на корабель напав турецький пірат із Сале. Екіпаж взяли в полон і відвезли до Сале, мавританського морського порту. Капітан розбійницького корабля залишив Робінзона в себе і перетворив на злиденного раба. Спершу Робінзон доглядав невеликий садок і виконував всяку чорну роботу, потім доглядав судно. Аж на 3 рік йому вдалося втекти.

Було все так. Господар Робінзона часто виходив у море на корабельному півбаркасі рибалити. За веслярів він брав Робінзона і хлопця-мавра. Робінзон показав себе таким вправним у рибальстві, що господар іноді посилав його з хлопцем під наглядом дорослого мавра, свого родича, наловити риби для столу. Одного разу господар запросив покататися чи порибалити двох чи трьох поважних маврів. Готувався він дуже старанно і завантажив на баркас багато більше харчів, ніж звичайно. Та зранку гості відклали поїздку через якусь нагальну справу. Робінзону, маврові та хлопчикові господар звелів, як звичайно, вийти в море наловити риби.

Спершу Робінзон переконав мавра, що їм треба запастись їжею, бо невільника не годиться споживати хазяйські харчі. Мавр приніс на баркас великий кошик з сухарями і три глечики прісної води. Робінзон приніс ще вина, велику грудку воску, клубок мотузки, сокиру, пилку та молоток. Мавр роздобув ще пороху, бо Робінзон сказав, що хоче підстрелити морських птахів.

Відійшовши від берега на 4 милі, Робінзон викинув мавра за борт. Той добре плавав, тому виринув і почав благати взяти його на баркас, обіцяючи поїхати з ними хоч на край світу. Робінзон пригрозив йому рушницею, тож мавр мусив пливти до берега. Хлопчик, якого звали Ксурі, поклявся Робінзону у вірності. Вони скерували баркас на південь від Сале. Через 5 днів Робінзон зважився підійти до берега, щоб поповнити запаси прісної води. На березі було чути страшне ревіння звірів, тож друзі провели ніч на баркасі, кинувши якір. Наступного дня Ксурі пішов на берег, забив звірка, схожого на зайця, знайшов добру прісну воду й не зустрів дикунів. Вони влаштували бенкет з забитого зайця й приготувались пливти далі.

Якось ранком друзі кинули якір під захистом досить високого мису. Там вони застрелили величезного лева. Ксурі відрубав на згадку лапу, а Робінзон обідував лева, і згодом шкура правила йому за постіль.

Друзі хотіли підійти якомога ближче до Зеленого Мису, де могли зустріти якесь європейське судно. Згодом вони побачили на берегах чорних й зовсім голих людей. Помітивши, що люди беззбройні, Робінзон на мигах порозумівся з ними. Тубільці дали йому в'яленого м'яса й трохи якогось зерна. Тут-таки випала нагода зробити їм велику послугу. Робінзон вбив леопарда, який прибіг на берег. Тубільці обідували звіра і віддали шкуру Робінзону. Він же подарував їм м'ясо звіра. На прощання тубільці дали їм питної води.

Через 11 днів Робінзон побачив Зелений Мис, а Ксурі раптом помітив корабель. Вони потрапили на борт цього корабля. Робінзон розповів своїм рятівникам, що він англієць і втік з полону від маврів із Сале. Їх з хлопцем прийняли дуже ласкаво. Капітан купив у Робінзона баркас і Ксурі, пообіцявши, що через 10 років дасть хлопцеві вільну, якщо той прийме християнську віру.

Після 22-денного плавання вони щасливо дісталися до Бразилії. Капітан ще купив у Робінзона деякі речі і леопардову та лев'ячу шкури. Невдовзі капітан познайомив його з власником цукрової плантації. Робінзон прожив у нього досить довго, діставши певні знання з вирощування цукрової тростини та виробництва цукру.

Побачивши, як гарно живеться плантаторам і як швидко вони багатіють, Робінзон вирішив теж стати плантатором. Він дістав бразильське підданство і купив ділянку. У Робінзона був сусід, португалець із Лісабона, але англієць за походженням, на прізвище Уеллс. Їхні плантації межували, тож чоловіки заприятелювали.

Минуло 3 роки. Капітан, що підібрав Робінзона в морі, збирався вертатись в Лісабон. Він порадив Робінзону закупити потрібні товари в Англії і продати у Бразилії. Робінзон написав до вдови англійського капітана, якій колись віддав на схов свої гроші. За 100 фунтів йому закупили англійських товарів, і Робінзон розпродав їх в Бразилії з добрим зиском. Вкладений капітал почотверився, і він значно розширив свою плантацію.

Проживши в Бразилії майже 4 роки і значно збільшивши вартість своєї плантації, Робінзон вивчив іспанську мову і заприятелював з сусідами-плантаторами, а також з купцями із Сан-Сальвадора, найближчого до них порту. Зустрічаючись із ними, Робінзон часто розповідав про дві свої подорожі до узбережжя Гвінеї, про торгівлю з тубільцями й про те, як легко там за дрібничку придбати темношкірих-невільників. За тих часів работоргівля була дуже обмежена й потребувала дозволу від іспанського або португальського короля; тому темношкірі-невільники траплялися рідко і коштували силу грошей. Якось Робінзон, його друзі-плантатори і купці вирішили послати до Гвінеї корабель і привезти темношкірих, щоб розподілити їх між собою для роботи на плантаціях.

1 вересня 1659 року Робінзон ступив на корабель, узявши на себе купівлю темношкірих. Того дня було 8 років відтоді, як він втік від батька та матері в Гуль.

На судні було 14 чоловік екіпажу, не рахуючи капітана, юнги та Робінзона. Корабель рушив на північ вздовж побережжя Бразилії. Весь час, поки вони держались своїх берегів, стояла гарна погода, тільки було дуже жарко. Від мису Святого Августина вони повернули у відкрите море і скоро згубили землю з очей. На 12 день корабель перетнув екватор. Тоді на них несподівано налетів ураган. На 12 день шторм почав ущухати.

Корабель знаходився недалеко від берегів Гвіани чи північної частини Бразилії, за річкою Амазонкою, ближче до річки Оріноко, відомішої в тих краях під назвою Великої ріки. Оскільки судно дало течу, капітан вважав, що найкраще повернути назад, до берегів Бразилії. Але Робінзон рішуче заперечив. Кінець кінцем, вони побачили, що аж

до Караїбських островів їм не трапиться жодної заселеної країни, де можна знайти допомогу, і тому вирішили йти на Барбадос. Та скоро на корабель налетів другий шторм, а якось уранці він сів на мілину. Зрушити з місця не було жодної надії. Всі люди з корабля спустилися в шлюпку, відчалили й здалися на боже милосердя та на волю шалених хвиль. Коли вони відплили від корабля милі на 4, величезний вал раптом налетів з корми на шлюпку. Шлюпка вмить перекинулася, і всі потрапили у воду.

Робінзон ледве виринув. Хвиля підхопила його і понесла до берега. Та вибратись туди не було так легко, бо за ним набігали наступні хвилі, і чоловіка накривало з головою, підхоплювало й несло. Останній вал шпурнув Робінзона на скелю з такою силою, що він знепритомнів.

Він вчасно прийшов до пам'яті: побачивши, що зараз його знову накриє хвилею, він міцно вчепився за виступ скелі і вирішив перечекати, поки хвиля спаде. Вибравшись на берег, він сів на траву і подякував Богові за порятунок. Від його товаришів не залишилося й сліду. Робінзон змок до рубця і не мав нічого, крім ножа, люльки та бляшанки з тютюном. Він впав у такий розпач, що довго бігав, мов божевільний, по березі. Чоловік пройшов з чверть милі від берега вглиб, знайшов воду, напився і вернувся на берег. Робінзон заночував на дереві, бо боявся хижих звірів.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

На ранок погода прояснилась, а море вже не лютувало. Робінзон побачив, що вночі корабель принесло припливом з мілини майже до тієї скелі, об яку його вдарило хвилею. Чоловік вирішив пливати до корабля і врятувати хоч що-небудь із корисних для нього речей. На березі була й шлюпка, яку викинуло море. Шлях до шлюпки перепиняла маленька затока чи бухточка з пів милі завширшки. Робінзон повернув назад, бо йому важливіше було потрапити якнайшвидше на корабель, де він сподівався знайти що-небудь для підтримки свого життя.

У трюмі корабля було повно води, проте він так загруз у мулистій мілині, що корма піднялась, а ніс мало не торкався води. Отже, вся кормова частина була вільна від води і жодна з речей там не намокла. Весь запас провізії був сухий. Із запасних щогл, стеньг та рей Робінзон зробив пліт, щоб усе перевезти на берег. Насамперед він поклав на пліт усі дошки, які знайшов на кораблі, а на них поставив три матроські скриньки. В одну з скриньок він склав харчові припаси і рештки зерна для курей, яких взяли на корабель і давно вже з'їли. Коли почався приплив, чоловік з жалем побачив, що його одяг, який він поклав на березі, понесло в море. Та на кораблі було чимало одягу, але Робінзон взяв тільки те, що було йому в ту хвилину потрібно.

Після довгих розшуків він знайшов скриньку теслі, і це була справді дорогоцінна знахідка. В кают-компанії він знайшов дві чудові мисливські рушниці і два пістолі, кілька порохівниць, невелику торбу з дробом та двома старими іржавими шпагами. Потім знайшов дві бочки пороху. Розшукавши два чи три зламаних весла від корабельної шлюпки і прихопивши ще дві пилки, сокиру та молоток, крім того

знаряддя, що було в скриньці, Робінзон пустився в море. Пліт трохи відносило від того місця, куди вчора Робінзона викинуло море. Незабаром спереду показала маленька бухта, і його швидко понесло до неї. Згодом Робінзон опинився в гирлі невеликої річки з високими берегами. На правому березі він побачив невеличку затоку й скерував до неї свій пліт.

Опинившись на березі, Робінзон вирішив оглянути околиці й вибрати собі зручне місце для житла. Він досі не знав, куди потрапив: на континент чи на острів, в заселену чи незаселену країну; не знав, чи загрожують йому хижі звірі чи ні. Робінзон з великими труднощами зійшов на найвищий горб і побачив, що він на острові. Недалеко були ще два острівці, ще менших за цей. Острів, за всіма ознаками, був незаселений. Хижаків чоловік не побачив, зате птахів була сила-силенна.

Робінзон вернувся до плоту й заходився переносити речі на берег. Облюбувавши на березі місце для ночівлі, він обгородив його з усіх боків скриньками та ящиками, а всередині зробив щось подібне до куреня. Чоловік почав міркувати, як забрати з корабля все, що там лишилось і що могло придатись. Знаючи, що перший же шторм розіб'є корабель вщент, Робінзон вирішив перевезти на берег усе, що зможе. Дочекавшись відпливу, він пустився в путь, як і першого разу. Цього разу він забрав з корабля два чи три мішки з цвяхами, велику викрутку, десятків два сокир, точило, три залізні ломи, два барила з рушничними кулями, сім мушкетів, ще одну мисливську рушницю, трохи пороху, великий лантух з дробом і весь знайдений одяг, запасне вітрило, гамак та кілька постель.

Приставивши на берег другу партію вантажу, Робінзон заходився споруджувати невеликий намет із вітрила та жердин, які вирубав для цього в лісі. До намету він переніс усе, що могло попсуватись від сонця та дощу, а навколо нагромадив порожні ящики та бочки на випадок несподіваного нападу людей чи звірів. Вхід до намету він загородив зокола великою скринею, поставивши її боком, а зсередини заклав дошками. Далі розстелив на землі постіль, поклав біля себе зброю і заснув.

Щодня під час відпливу він вирушав на корабель і що-небудь привозив з собою. Найщасливішою була третя поїздка: Робінзон розібрав усі снасті, взяв з собою всі мотузки та канати, величезний клопоть запасної парусини, бочку з підмоклим порохом, геть усі вітрила. Якось він несподівано знайшов велику бочку з сухарями, три баклагі рому, ящик цукру й барило чудової крупчатки.

Робінзон жив на березі вже 13 днів; за цей час він побував на кораблі 11 разів і перевіз на берег усе, що тільки було йому під силу. Якось у своїй каюті він знайшов три бритви, великі ножиці, з десятків добрих ножів та виделок, а також гроші, які тут здавалися непотрібним мотлохом. Того разу погода почала псуватися і Робінзон поспішив до берега. Цілу ніч лютувала буря, а зранку він побачив, що від корабля не залишилося й сліду.

Щоб влаштувати собі житло, Робінзон знайшов невелику рівну галявину на схилі високого горба, під стрімкою прямовисною кручею. У цій стіні була невелика заглибина. Робінзон обвів перед заглибиною півколо. У це півколо понабивав у два ряди

міцних кілків, що стояли твердо, як палі. Верхні кінці кілків він загострив. Проміжки між кілками він заповнив до самого верху шматками канатів, узятими з корабля. Зсередини він укріпив огорожу рядом підпорок із кілків. Огорожа вийшла міцна, ні людина, ні звір не могли б ні пролізти крізь неї, ні перелізти її. Дверей у загорожі не було, і Робінзон перелізав через частокіл за допомогою короткої драбини.

Потім він поставив великий подвійний намет, який накрив брезентом. За ліжко служив гамак, що належав колись помічникові капітана. До намету Робінзон переніс харчові припаси і все, що могло поспуватися від дощу. Заклавши огорожу, він заходився копати в горі печеру, яка згодом правила за льох.

Якось була злива і страшний грім. Тоді Робінзон налякався за свій порох, бо один удар блискавки міг знищити увесь запас. Тож чоловік взявся робити торбинки та ящики, у які розподілив порох щонайменше на сто частин. Торбинки і ящики він сховав у розколинах скель, куди не проходила вогкість, і дуже ретельно позначив кожне місце. У перервах між цими заняттями він виходив підстрелити якусь дичину. На острові водилося багато кіз.

Робінзону його становище видавалося дуже сумним, та він радів, що залишився живим і зміг забрати з корабля стільки припасів, зброї, інструментів і одягу. Він боявся загубити рахунок дням, тому поставив чималий стовп на тому місці берега, куди його закинуло море, і, вирізьбивши на широкій дерев'яній дошці великими літерами напис: "Тут я ступив на берег 30 вересня 1659 року", прибавив її навхрест до стовпа. На цьому чотирикутному стовпі він щодня робив ножом зарубку; кожний сьомий день робив удвоє довшу — це означало неділю; перше число кожного місяця він позначав ще довшою зарубиною.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Серед інших врятованих речей Робінзон мав перо, чорнило, папір, три чи чотири компаси, деяке астрономічне приладдя, підзорні труби, хронометри, географічні карти, різноманітні книжки, молитовники і три Біблії.

З корабля він також привіз двох живих кішок, а собака сам сплигнув з корабля і приплив до чоловіка на другий день після того, як він перевіз свій перший вантаж. Собака був йому відданим слугою багато років.

Поки в Робінзона було чорнило, він дбайливо записував усе, що траплялось; коли ж його не стало, довелося кинути записи. Цілком безсторонньо, ніби прибутки й витрати, записував він всі лиха, які довелося йому зазнати, а поруч усі радощі, що випали на його долю.

Щоб ще більше захистити своє житло, Робінзон впритул до своєї огорожі, ззовні, звів земляний насип, а ще через років півтора поставив на насип жердини, прихилив їх до косогуру а зверху вкрив гілками, щоб захистити дворик від дощів. Свою печеру Робінзон ще більше поглибив і вивід хід назовні, за межі своєї фортеці.

Потім він взявся майструвати найпотрібніші меблі: стіл і стілець, полиці для льоху.

Аж тоді Робінзон почав вести свій щоденник, записуючи туди все, що робив протягом дня. Починалися записи з 30 вересня 1659 року, дня, коли він врятувався від смерті.

Одного разу, нишпорячи в своїх речах, він знайшов невеличкий мішок з зерном для птиці, яку корабель віз не в цей свій рейс, а раніше. Рештки цього зерна в мішку були зіпсуті пацюками, тому Робінзон висипав зерно на землю під скелею. Через місяць він побачив там кілька маленьких зелених стеблинок, з яких вирости 10-12 колосків чудового зерна ячменю. Поруч росли стебельця рису. Робінзон дбайливо зібрав усі колосочки, коли вони достигли наприкінці червня. Аж на 4 рік він зважився взяти маленьку частину зерна собі на їжу, а до того збирав лише для насіння.

Якось у печері стався обвал, причиною якого став страшний землетрус. Здавалось, що в морі підземні поштовхи були дужчі, ніж на острові. Робінзон дуже налякався, бо гора могла завалитись на намет і назавжди поховати все його добро. Після поштовхів знявся страшений ураган. Робінзон дійшов висновку, що коли на цьому острові трапляються землетруси, йому не можна жити в печері. Потрібно було побудувати курінь десь на відкритому місці, а щоб забезпечити себе від нападу звірів та людей, обгородити його стіною. Переселятися йому зовсім не хотілося. Він зрозумів, що це займе дуже багато часу, отже, все одно доведеться миритись з небезпекою, поки він не укріпить нового місця так, щоб туди можна було перебратись.

Одного дня під час відпливу Робінзон побачив, що кістяк корабля чудно перемістився. Ніс, що раніше був схований у піску, піднявся, а корма, яку розтрощило й відокремило від решти корабля, лежала боком. Робінзон зрозумів, що це сталося внаслідок землетрусу.

Чоловік почав кожного дня розтягати корабель шматками, добуваючи багато шматків дерева і заліза. За три тижні в нього набралася така купа дерева і заліза, що вистачило б на доброго човна, якби він зміг його зробити.

Якось Робінзон захворів. Він відчував сильний головний біль і напади пропасниці. Йому ставало то краще, то гірше. Одного разу Робінзону наснився жахливий сон: людина зі списом, яка зійшла з неба, сказала йому: "Незважаючи на послані тобі випробування, ти не покався, і тепер мусиш померти". Після цього сну у Робінзона прокинулося сумління. Він став гірко докоряти собі за минуле; йому згадалися добрі батькові поради та його пророкування. Робінзон почав молитися і розмірковувати про Бога. Шукаючи в скрині тютюну, яким він вирішив лікуватися, Робінзон знайшов Біблію. Вона скоро стала ліками для його душі. Робінзон читав Біблію і благав у Бога тільки визволення від тягаря гріхів. На серці у нього полегшало. Від постійного читання святого письма й молитов його думки були скеровані до питань вищого розряду. Нарешті він знайшов душевний спокій, якого не знав раніше.

Минуло більше 10 місяців його життя на цьому нещасливому острові. Робінзон вирішив ґрунтовніше обстежити острів. Це обстеження він почав 15 липня. Насамперед він вирушив до бухти, де причалував з речами з корабля. На другий день він пройшов трохи далі туди, де починалась лісиста місцевість. Там росло багато динь і винограду. Чоловік вирішив висушити виноград і виготовити родзинки. Згодом він

знайшов чарівну долину, де нарвав багато зелених лимонів. Збираючи плоди і переносячи їх додому, Робінзон мав багато роботи.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Долина так сподобалася Робінзону, що він почав задумуватись про переселення. Але, обміркувавши питання пильніше, він зважив, що тепер живе на березі моря і тому має хоч маленьку надію побачити корабель. Проте він так полюбив цю долину, що прожив тут майже весь кінець липня і поставив там курінь, наглухо обгородивши його високою огорожею. Огорожа була подвійна, з міцних паль, ще й прокладена всередині хмизом. Входив він туди й виходив звідти за допомогою драбини, як і в старе житло.

У серпні почався період дощів, тож Робінзон перебрався у стару оселю. Дощі йшли мало не щодня до середини жовтня. Іноді лило так, що Робінзон цілими днями не виходив із печери. Та довелося вибиратися на полювання, бо запаси їжі зменшувалися. У той час харчувався він так: на сніданок їв гроно родзинок, на обід — шматок козлятини або черепащачого м'яса, спеченого на жаринах (у нього не було посуду, щоб варити чи тушкувати м'ясо та овочі), на вечерю — двоє або троє черепащачих яєць.

Минув рік, відколи Робінзон потрапив на острів. Десять на той час запас чорнила почав вичерпуватись, тому Робінзон записував тільки видатні події в своєму житті.

Чоловік звернув увагу, що дощова пора року дуже правильно чергується з засушливим періодом. Зважаючи на це, він міг заздалегідь підготуватись до дощів і посухи та вирахувати час, коли потрібно сіяти ячмінь і рис, а робив він це двічі на рік. Робінзон якось побачив, що кілки з огорожі в лісовій дачі пустили довгі паростки. Чоловік підстриг усі деревця, постаравшись надати їм однакової форми. Невдовзі такий живопліт він зробив для свого старого житла.

Потроху Робінзон навчився плести кошики, щоб носити землю й складати в них при потребі різні речі. Усе літо, тобто всю посушливу пору року, Робінзон будував живопліт круг свого старого житла й плів кошики. Але потім знайшлося нове діло, що забрало в нього багато більше часу, ніж він гадав.

Робінзон зважився пройти весь острів упоперек і добратись до протилежного берега. Він взяв рушницю, сокиру, собаку, пороху й дробу більше, ніж звичайно, захопив про запас їжі і вирушив у дорогу. На заході він побачив море, а за ним смугу землі. Чоловік подумав, що це, мабуть, частина Америки, розташована близько від іспанських володінь. Можливо, цю землю заселяли дикуни. Робінзон перестав шкодувати, що не потрапив туди.

Він поволі посувався вперед, і ця частина острова здалась йому багато приємнішою, ніж та, де він оселився. Скрізь були чудові галявини, багато черепаків, пінгвінів і багато папуг. Одного маленького папугу йому вдалося спіймати, принести додому і приручити, але минуло кілька років, поки папуга заговорив.

Проживши в своїй садибі більш ніж півтора року, Робінзон вирішив не переселятися. Під час цієї подорожі Робінзон врятував козеня від зубів своєї собаки.

Згодом він приручив козеня.

Настали другі роковини Робінзонового перебування на острові. Так само, як минулого року, він покійно й щиро подякував Богові за все. Чоловік щодня читав слово боже й застосовував його до свого становища. Одного ранку, буди в поганому настрої, він розгорнув Біблію на таких словах: "Я ніколи не покину й не залишу тебе". З того часу Робінзон почав гадати, що в цій самотності він, може, щасливіший, ніж був би в іншому становищі, живучи серед людей; з такими думками він починав дякувати Богові за те, що він привів його на цей острів.

Коли Робінзон зібрав урожай, постала нова проблема: як змолоти зерно й зробити з нього борошно? Як просіяти борошно? Як, нарешті, спекти з борошна хліб? Та навіть з цими нелегкими завданнями він впорався.

Добувши глини, Робінзон почав пробувати ліпити і випалювати глечики, бо йому дуже бракувало посуду. Перші спроби були невдалі, але з часом йому не бракувало вже череп'яного посуду. З дерев'яної колоди Робінзон зробив ступку, щоб товкти в ній зерно. Про таке вдосконалення, як млин, не було чого й думати, маючи лише дві руки. Величезний важкий товкач Робінзон витесав з так званого залізного дерева. Серед матроських речей, які він взяв з корабля, було кілька наших хусток з міткою або мусліну. З цих хусток Робінзон зробив собі три сита, щоб просіювати муку. Щоб обійтись без печі чоловік виліпив з глини кілька величезних круглих посудин, дуже широких, але мілких. Цими тарелями він накривав хліб, коли пік їх на вогнищі. На всі ці роботи пішла більша частина третього року його життя на острові.

Якось Робінзон вирішив піти подивитись на корабельну шлюпку, яку під час шторму, коли вони зазнали аварії, викинуло на острів. Шлюпка лежала за кілька миль від його житла. Вона була перекинена догори дном, і води коло неї не було. Можна було б відремонтувати її і попливти, але чоловік не міг перекинути й зрушити її з місця.

Нарешті Робінзон вирішив спробувати зробити човен або, ще краще, пірогу, які роблять тубільці в цих краях. Чоловік зрубав здоровенний кедр. 20 днів він підрубав самий стовбур, а ще 14 днів обрубав сучки й відокремлював величезне розложисте верхів'я. Цілий місяць він обтісував сокирою свою колоду, намагаючись надати їй форми човна, щоб вона могла прямо держатись на воді. З місяці пішло на те, щоб видовбати її зсередини. Нарешті чудова пірога була змайстрована. Та всі його спроби спустити її на воду не дали наслідків. Робінзон зовсім не міг зрушити з місця пірогу, як раніше не міг зрушити шлюпку.

У розпалі цієї роботи настали четверті роковини його життя на острові, і він провів цей день, як і раніше, у молитві і з спокійною душею. Світ здавався йому тепер чимсь далеким і чужим, а жилося зараз далеко легше, ніж раніше — із фізичного, і з морального боку.

З часом у Робінзона залишалося дуже мало речей з корабля. Коли його одяг зовсім зносився, він зшив собі зі шкур величезну шапку, куртку й штани. Цей одяг став дуже в пригоді, особливо коли він виходив у дощ: уся вода стікала тоді по довгому хутру шапки й куртки, а чоловік залишався зовсім сухим. Після куртки та штанів він витратив силу

часу та праці на те, щоб зробити парасольку.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Протягом наступних 5 років з Робінзоном не трапилось нічого незвичайного. Життя його пливло тихо й мирно. Він жив на старому місці. Крім щорічних робіт — засіву, збирання ячменю та рису, збирання винограду і щоденних виходів з рушницею, головною працею було будування нового човна. Цього разу він не тільки зробив човна, але й спустив його на воду. Робінзон вивів його до бухточки каналом, який йому довелося викопати на протязі трохи не пів милі. Майже 2 роки проморочився він з будуванням човна.

Пірога була маленька, тож нею не можна було перепливати 40 чи більше миль до материка. Робінзон вирішив об'їхати навколо острова. Він зробив для човна маленьку щоглу і зшив відповідне вітрило з шматків корабельної парусини, якої в нього був чималий запас.

Він почав іноді робити маленькі прогулянки, але ніколи не виходив далеко у відкрите море і старався держатись ближче до бухточки. Нарешті нестримне бажання якнайшвидше ознайомитися з кордонами його маленького царства перемогло, і він зважився пуститись у цю подорож.

У листопаді, на 6 році життя на острові, Робінзон рушив у путь. Хоч острів його і був невеликий, але, біля східної частини було довге пасмо скель, частково під водою, а частково над нею. Довелось об'їхати косу і зробити великий гак. Не допливаючи до коси, човен потрапив і сильну течію. Робінзона могло винести у відкрите море, а харчів у нього було мало. Його загнало на бозна-яку відстань від острова. На щастя, подув вітер, Робінзон розгорнув вітрило й почав стернувати на північ, намагаючись вибратися з течії. Супротивна течія принесла його прямо до острова, але миль за 6 на північ від того місця, звідки його погнало в море. Наблизившись до острова, Робінзон опинився коло його північного берега, тобто протилежного тому, від якого він відплив.

Потрапивши на землю, Робінзон вирішив назавжди відмовитися від свого плану визволитись за допомогою човна. Тепер він не знав, як приставити човен додому. Проте, щоб вернутись тією самою дорогою, він й не думав. Чоловік переночував тут, а зранку вирішив пройти берегом на захід і подивитись, чи немає там бухточки, де б він міг покинути свій фрегат у схові,

Невдовзі виявилось, що Робінзон опинився майже на тому самому місці, куди приходив раніше пішки. Надвечір він добрався до своєї альтанки, де знайшов усе так, як і залишив. Там Робінзон заснув, а прокинувся від слів: "Робіне, Робіне, Робіне Крузо! Бідолашний Робіне Крузо! Де ти, Робіне Крузо! Де ти? Де ти був?". Чоловік побачив на огорожі свого папугу Попку, який прилетів аж сюди. Вертаючись додому, Робінзон забрав його з собою. Тепер у Робінзона надовго пропала охота до морських прогулянок, і він не міг вигадати, яким способом перевезти свій човен назад.

Ще один рік він прожив тихо й самотньо. За цей час Робінзон вдосконалив свої

вміння. Він став чудовим теслярем, досяг успіхів у гончарстві (навчився користуватись гончарським кругом, йому вдалося зробити люльку), удосконалився у виробництві кошиків.

Коли запас пороху почав зменшуватися, Робінзон вирішив приручити кіз. На 11 році його ув'язнення він зробив пастки, викопавши ями і прикривши їх гіллям. Туди впали 3 козенят, з яких і розплодилось ціле стадо. Робінзон зробив загін, добре обгородивши його частоколом. Місцем загону він вибрав луг, де були джерела води. Через півтора року в Робінзона було 12 кіз разом з козенятами, а ще через 2 роки отара збільшилась до 43 голів, не рахуючи тих, що Робінзон вбивав для їжі. Згодом він зробив ще п'ять загонів. Тепер він мав невичерпний запас козлятини і молока. Компанію за столом для Робінзона складали папуга Попка, пес і дві кішки. Але це були не ті дві кішки, що він привіз з корабля. Ті давно вже здохли. Одна з них уже на острові окотилась, не відомо від якого звіра. Робінзон залишив у себе пару кошенят, і вони вирости ручними, а решта втекли в ліс і здичавіли.

Ось як виглядав Робінзон на той час. На голові у нього була величезна безформна шапка з козячого хутра. Далі на ньому була коротка куртка з полами, що доходили до половини стегон, і штани до колін з козячого хутра. Замість панчіх та черевиків у нього було саморобне взуття. З обох боків куртки були дві петельки, на яких висіли маленька пилка і сокира. На ремені під лівою рукою висіли дві торбинки, теж із козячої шкіри, у яких був порох і дріб. На спині в нього звисав кошик, на плечі він ніс рушницю, а над головою держав величезну хутряну парасольку, дуже незугарну.

Якось на горбку Робінзон побачив, що сильну течію спричиняв приплив, що йшов з заходу і з'єднувався з потоком води якоїсь великої річки, що впадала десь поблизу в море. Залежно від того, звідки дув вітер, ця течія то наближалась до берега, то віддалялась від нього. Виходило, що небезпека для його човна була не завжди. Робінзону треба було тільки стежити за припливом та відпливом, і тоді він дуже легко провів би човен на свій бік острова. Та коли чоловік почав думати про здійснення цього плану і згадав про небезпеку, вирішив збудувати інший човен.

Його лісова дача, як він її називав, була на півдорозі між головним його житлом і тією бухточкою, де він покинув човен. Якось опівдні, йдучи берегом моря до свого човна, Робінзон був надзвичайно здивований, побачивши відбиток босої людської ноги, дуже ясно відтиснутий на піску. Робінзон так налякався, що кинувся додому до своєї фортеці.

Всю ніч Робінзон не спав, йому весь час ввижались жахи. Він дійшов висновку, що слід міг належати дикуну з материка, що лежав навпроти його острова. Вони, мабуть, вийшли в море на своїй пірозі, і їх випадково занесла сюди течія або супротивний вітер. Робінзон боявся, що дикуни повернуться і з'їдять його. Згодом він міркував, що коли Бог вирішив так покарати його, то може його і визволити. А якщо він вважає за краще цього не робити, то Робінзон мусить скоритись. Згадавши слова з святого письма: "Поклич мене в день неволі твоєї, і я визволю тебе, і ти прославиш мене", Робінзон заспокоївся.

Одного дня він подумав, що той слід лишився від його ноги, і знову став виходити з дому. Щоб уже не залишилось жодних сумнівів, Робінзон знову пішов на берег, щоб глянути на слід. Виявивши, що слід більший від його ноги, Робінзон знову налякався. Він хотів поламати загороди, а всіх кіз пустити в ліс, мав намір також перекопати обидві свої ниви й зруйнувати свою альтанку та намет, щоб дикуни не побачили на острові ніяких ознак людського житла. Тепер навіть молитва не заспокоювала його.

Згодом Робінзон вирішив, що дикуни припливають на острів лиш зрідка і оселятися тут не планують. Виходить, йому треба було тільки забезпечити себе надійним притулком на випадок їхньої висадки на острів. Розміркувавши, він задумав збудувати ще одну огорожу, теж півколом, на деякій відстані від першої. Подвійна стіна мала сім вузьких отворів, у кожний з яких Робінзон вставив по мушкету. Вони стояли на підставках, ніби гармати на лафетах. Величезну площу поза зовнішньою стіною він засадив тими подібними до верби деревами, що так добре приймалися. Через 2 роки перед житлом стояв уже густий гайок, а ще років через 5-6 круг нього ріс буйний, високий ліс, майже непрохідний.

Щоб сховати кіз, Робінзон знайшов найглухішу місцину на острові. Це була низина в гушавині лісу. Менш як за місяць Робінзон так щільно обгородив її, що міг перевести сюди свою отару. Потім він почав шукати по всьому острову іншого затишного місця для нового гурта кіз. Коли чоловік дійшов до західного кінця острова, де досі ніколи не бував, і подивився на море, то йому здалось, що там є човен. На цій частині острова він зараз же переконався, що сліди людських ніг зовсім не така дивина, як йому здавалось. Робінзон зрозумів, що дикуни-людожери припливали сюди вбивати і з'їдати своїх жертв. Весь берег був засіяний людськими кістками. Побачивши це, Робінзону стало погано. Канібалізм був для нього диким і жорстоким явищем.

Тепер чоловік клопотався тільки тим, щоб найкраще сховати всі ознаки свого перебування на острові. 2 роки він безвихідно провів у тій частині острова, де були його садиби, які він називав фортецею і дачею, а в ліс він ходив тільки до кіз. За цей час Робінзон ні разу не ходив подивитись на свою пірогу. Найбільше він боявся стріляти, щоб не привернути уваги дикунів, коли б вони випадково були на острові.

У той час Робінзон часто уявляв, що вбиває дикунів і звільняє їхніх жертв. Він складав найрізноманітніші плани. Ці думки настільки опанували його, що йому часто снилось, ніби він стріляє в дикунів або кидається на них із засідки. Робінзон почав навіть відвідувати місце, де вони збирались, і добре обізнався з ним. Нарешті він знайшов місцину на схилі горба, де міг би спокійно чекати, поки не побачив би їхні човни.

Остаточо склавши план своєї баталії, Робінзон почав щодня ходити на вершину горба, що стояв за 3 з лишком милі від його замку. Він ходив 2-3 місяці, але дикуни не з'являлися. Нарешті йому це набридло.

З часом Робінзон зробив висновок, що хоч би яких звірячих звичаїв додержували дикуни, його це не обходить. Його вони нічим не скривдили, так за що ж йому убивати їх? В такому настрої він перебув з рік. Чоловік забрав свій човен і перевів його на

східний бік острова, де для нього знайшлась маленька бухта, захищена з усіх боків стрімкими скелями.

Якось Робінзон знайшов дуже простору природну печеру в скелі, куди, напевне, не зважився б удертись жоден дикун. Печера була невеличка, у її глибині була відтулина, що йшла в землю і була дуже вузька. Робінзон проліз в неї і побачив, що прохід ширшає. Незабаром він опинився у високій і просторій печері, яка виблискувала тисячами різнокольорових вогнів. Можливо, це було коштовне каміння. Там було сухо і жодного сліду гидких комах та отруйних змій. Робінзон був захоплений своїм відкриттям і вирішив перенести сюди всі найдорожчі для нього речі, а передусім — порох та всю запасну зброю. Таким чином, у його фортеці залишилось тільки п'ять мушкетів, що завжди заряджені стояли на "лафетах", мов гармати.

Ішов уже 23 рік його перебування на острові. Робінзон так звик до місця та умов життя, що, якби не страх перед дикунами, він охоче згодився б бути тут до останніх днів свого життя. Папуга Попка прожив у нього не менше ніж 26 років. Пес жив майже 16 років і здох від старості. Кішки так розплодились, що Робінзон мусив стріляти в них, бо вони загризли б його і знищили б усі його запаси. При ньому завжди було також 2-3 козенят, яких він привчив їсти з рук. Він мав ще 2 папуг, не рахуючи старого Попки; обидва вміли говорити і обидва вигукували: "Робін Крузо", але далеко не так добре, як перший.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

У грудні, коли Робінзон вийшов збирати урожай ячменю і рису, він побачив за 2 милі від свого житла вогонь. Чоловік сховався в своєму ліску, але згодом, охоплений тривогою, поспішив до своєї фортеці. Він зарядив усі свої мушкети та всі пістолі і вирішив захищатись до останнього подиху.

Просидівши ще якийсь час, він виліз на саму вершину і поглянув крізь підзорну трубу. Дикуни прибули двома човнами, а зараз сиділи довкола вогню. Як тільки почався приплив, дикуни посідали в човни й відчалили. Добре озброївшись, Робінзон якнайшвидше попрямував до того горба, звідки вперше спостеріг появу цих людей. Добравшись туди, він побачив ще три човни з дикунами, що разом з першими пливли від острова до материка. На березі лежали рештки огидного бенкету.

Робінзон тоді знову налякався, але тільки через 1 рік і 3 місяці він знову побачив дикунів. Можливо, протягом цього часу дикуни побували на острові не один раз, але залишались тут недовго; в усякому разі, Робінзон їх не бачив.

16 травня, на 24-ий рік його перебування на острові, з самого ранку й до вечора лютувала велика буря з грозою, після чого настала горобина ніч. Робінзон саме читав Біблію, коли раптом почув звук гарматного пострілу з боку моря. Чоловік видерся на вершину і почув другий постріл. Стріляли у тій частині моря, куди його колись загнало течією разом з човном. Робінзон здогадався, що це якийсь корабель, загибаючи, подає сигнали про своє небезпечне становище і що десь недалеко є другий корабель, у якого

він просить допомоги. Робінзон зібрав увесь хмиз, що був напихваті, й запалив. З корабля напевне помітили вогонь, бо пролунав новий гарматний постріл, потім ще й ще. Всю ніч до світанку він підтримував вогонь, а коли зовсім розвиднілось, побачив у морі, з східного боку острова, але дуже далеко від берега, чи то вітрило, чи то снасть судна. Предмет не рухався, і чоловік зробив висновок, що це корабель і що він стоїть на якорі.

Робінзон схопив рушницю й побіг на південно-східний берег, до тих скель, до яких його колись знесло течією. Він побачив снасть корабля, що наразився вночі на підводні рифи. Робінзон зовсім не знав, що трапилося, і мав безліч припущень.

Через кілька днів він знайшов на березі, проти того місця, де розбився корабель, труп потопленого юнги. У Робінзона з'явилася надія, що на кораблі лишилась якась жива душа, яку він міг би врятувати від смерті і таким чином скрасити своє сумно життя.

Зібравши всі потрібні речі і продукти, Робінзон уже збирався рушати в море. Та глянувши на прудку течію, він відклав подорож. Чоловік знайшов горбок і добре роздивився течії та розрахував, як треба рухатись на човні. Наступного ранку Робінзон вийшов у море. Через 2 години він побачив дуже сумне видовище: корабель (з вигляду іспанський) застряв між двох скель. Вся його кормова частина була розбита морем ущент, але бушприт і вся носова частина збереглись цілими. Робінзон врятував ще живу собаку, знайшов два трупи, а більше там не було жодної живої істоти. Очевидно, люди висадилися на шлюпку і кудись зникли.

Робінзон обшукав корабель і знайшов для себе трохи корисних речей: зброю, порох, одяг і взуття. Було у скринях і три великі торби з грішми, але тут вони не мали ніякої цінності. Проте він сховав гроші у печері. Він знову зажив своїм колишнім мирним життям, помалу пораюючи своє господарство. Але останні роки він був куди обачнішим, частіше розвідував обстановку і рідше виходив з дому. Робінзон не боявся тільки східного боку острова, бо знав, що дикуни ніколи не висідають на цьому березі.

Так він прожив 2 роки. Якось уночі, в сезон березневих дощів, на 24 році пустинницького життя, Робінзон лежав у гамаку і не міг заснути. Перед його очима пройшло, так би мовити, в мініатюрі все його життя до і після прибуття на острів. Його тодішнє становище здавалось йому найзлиденнішим у світі, і гіршим за нього була хіба що смерть. Весь спокій, що він черпав у покорі провидінню, пропав без сліду. Тоді Робінзона захопив план подорожі на материк.

Якось йому наснилося, що він врятував від дикунів полоненого, якого вони зібрались убити й з'їсти. Ця людина мала допомогти йому переправитись на материк. Цей сон підказав Робінзону, що єдиним для нього способом вирватися на волю було захопити якогось дикуна, причому, якщо можна, одного з тих нещасних, засуджених на з'їдення. Він вирішив підстерегти дикунів, коли вони висядуть на острів. Робінзон почав настільки часто ходити на розвідку, що це йому страшенно надокучило. Він марно чекав більше ніж півтора року.

Одного ранку він побачив на березі, зі свого боку, принаймні 5 індіанських пірог.

Усі вони були порожні: дикуни, що приїхали ними, кудись зникли з його очей. Робінзон засів у своєму замку, але приготувався до задуманої раніше атаки і вирішив діяти, якщо трапиться нагода. Згодом він виліз па вершину горба і почав дивитись у підзорну трубу. Дикунів було не менше 30. Вони розклали на березі вогнище і щось готували на ньому. Раптом з човнів вони потягли до вогню двох нещасних, очевидно, призначених на убій. Одного вбили, а другий полонений стояв і чекав своєї смерті. Раптом цей нещасний кинувся вперед і з неймовірною швидкістю побіг піщаним берегом прямо в бік Робінзонового житла.

За втікачем кинулось лише троє дикунів. Від Робінзонового замку дикунів і втікача відокремлювала бухточка. Втікач, не задумуючись, кинувся у воду і переплив бухту, а потім виліз на протилежний берег. 2 переслідувачів кинулись у воду, а третій не наважився. Робінзон відчув, що настав час діяти. Він взяв рушницю й побіг до моря навперейми дикунам.

Незабаром чоловік опинився між утікачем та його переслідувачами. Почувши його крики, втікач озирнувся і спочатку перелякався Робінзона більше, ніж своїх ворогів. Одного з дикунів Робінзон збив прикладом, а іншого застрелив. Нещасний утікач, побачивши, що обидва його вороги упали мертві, спинився, але він був так наляканий вогнем і звуком пострілу, що розгубився, не знаючи — чи йти йому до Робінзона, а чи тікати. Робінзон почав гукати і манити його до себе. Бідолаха впав навколішки перед Робінзоном, бо вважав себе за полоненого. Нарешті, підійшовши зовсім близько, він знову впав навколішки, поцілував землю, притулився до неї обличчям, взяв Робінзову ногу й поставив її собі на голову. Мабуть, останній порух означав, що він присягається бути його рабом до самої смерті. Робінзон підвів його, поплескав по плечу і, як міг, старався показати, що йому не слід боятись його.

Дикун, звалений ударом приклада, був не забитий і почав приходити до пам'яті. Врятований почав показувати Робінзону мигами, щоб він дав йому свій тесак. Цією зброєю врятований одним махом відтяз дикунові голову. Потім він закопав мерців, щоб вороги не знайшли тіл, коли прийдуть на це місце.

Робінзон повів врятованого до своєї печери. Там він пригостив його хлібом, родзинками, дав води. Згодом бідолаха заснув. Це був гарний хлопець, високий на зріст, бездоганно збудований, з рівними, міцними руками й ногами і добре розвиненим тілом. На вигляд йому було років 26.

Після сну індіанець всіма приступними йому засобами старався довести свою безмежну відданість та покірність. Робінзон назвав хлопця П'ятницею, бо цього дня врятував йому життя. Наступного дня вони переконалися, що дикуни покинули острів, а тоді рушили на те місце, де відбувся бенкет. Там видовище було моторошне, хоч П'ятниця й залишився байдужим. Увесь берег був засіяний людськими кістками. П'ятниця жестами розповів, що дикуни привезли з собою для бенкету 4 полонених; 3 вони з'їли, а четвертим був П'ятниця.

Наскільки можна було зрозуміти з його пояснень, у цих дикунів була велика битва з сусіднім вождем, одним із підданців якого був і він, П'ятниця. Вони забрали багато

полонених і розвезли їх по різних місцях, щоб побенкетувати та з'їсти їх так само, як це зробила та ватага дикунів, що привезла своїх полонених на Робінзонів острів.

Робінзон наказав П'ятниці зібрати всі кістки і спалити. Потім вони вернулись до замку, і Робінзон негайно ж почав одягати свого слугу, який до того ходив голий. Він дав йому полотняні штани, які знайшов на загиблому кораблі. Потім пошив йому куртку з козячого хутра і змайстрував шапку з заячих шкурок.

Для П'ятниці Робінзон нап'яв маленький намет між двома стінами своєї фортеці — внутрішньою і зовнішньою. На ніч Робінзон замикався один і всю зброю забирав до себе. Але ці заходи були зайві, бо П'ятниця виявився вірним і відданим слугою.

Робінзон взявся вчити індіанця. Насамперед він відзвичаїв П'ятницю їсти людське м'ясо і прищепив смак до іншої їжі. Згодом індіанець навчився стріляти з рушниці, хоч спершу дуже боявся пострілів. П'ятниця навчився молотити та віяти ячмінь, а Робінзон збільшив поле, щоб зерна вистачило їм обом.

За рік П'ятниця навчився досить добре говорити по-англійському. Робінзон почувався щасливим від самої присутності хлопця. Якось у Робінзона виник страх, що П'ятниця тужить за батьківщиною і хоче вернутись додому. Він почав розмову з хлопцем і дізнався, що путь до материка цілком безпечна і що жоден з їхніх човнів не загинув, бо там течія і вітер ранками завжди в один бік, а вечорами — в протилежний. Тепер Робінзон знав, що течія залежить не від припливу та відпливу, а становить продовження могутньої ріки Оріноко, бо саме проти її гирла лежить його острів. А смуга землі на захід та північний захід від острова — це великий острів Трінідад. Розповідаючи про племена на материку, П'ятниця часто повторював слово "Каріб". Індіанець розповів, що далеко на захід від його батьківщини, живуть такі самі, як і Робінзон, білі люди, а щоб добратися до них, потрібно пливти великим судном. Від того дня в Робінзона народилася надія, що рано чи пізно він вирветься з свого ув'язнення і що допоможе в цьому П'ятниця.

Протягом їхнього довгого спільного життя з П'ятницею, коли хлопець навчився говорити, Робінзон завжди старався закласти в його душу основи християнської релігії. Якось П'ятниця спитав Робінзона: "Якщо бог сильніший і могутніший за диявола, то чому він не вб'є його, щоб не було більше зла"? Це запитання вразило Робінзона, і він не знав, яку дати відповідь. Нарешті він відповів, що наприкінці Бог суворо покарає диявола, він береже його до дня Страшного суду. Проте ця відповідь не задовольнила П'ятницю. Він спитав, чому не вбити диявола тепер. Цими словами П'ятниця остаточно доконав Робінзона, і вони йому ясно показали, що хоча прості й природні здогади ведуть розумне створіння до пізнання бога та шанобливого служіння йому, однак тільки божественне одкровення може дати нам пізнати Ісуса Христа. Ніщо, на думку Робінзона, крім одкровення, не може дарувати всього цього душі, і тому Євангеліє — конче потрібний наставник душ наших у істинному пізнанні бога і шляхів до врятування.

Навчаючи й наставляючи П'ятницю на розум, Робінзон вчився й сам: багато такого, чого він раніше не знав зовсім або не обміркував як слід, тепер ясно поставало у

свідомості. Тепер він бачив над собою не мстиву руку провидіння, але розумів, що мусить стати знаряддям спасіння життя, а може, й душі бідолашного дикуна — привівши її до пізнання віри й учення Христа. У такому вмиротвореному настрої Робінзон перебував решту часу свого заслання. Дикун став добрим християнином.

Робінзон розповів П'ятниці історію своїх пригод, особливо те, як потрапив на цей острів, скільки років прожив на ньому і як провів ці роки. Якось П'ятниця розповів, що до землі, де живе його плем'я, прибило шлюпку, у якій було 17 білих людей. Уже 4 роки, як білі люди живуть у дикунів. Робінзон здогадався, що ці люди могли бути з того корабля, який розбився на рифах. На Робінзонове запитання, як могло статися, що дикуни не вбили і не з'їли білих людей, П'ятниця відповів, що його дикуни їдять людей, коли війна.

Минуло чимало часу після цієї розмови. Якось ясного дня, зійшовши на вершину горба в східній частині острова, П'ятниця довго вдивлявся в далечину і раптом почав скакати. Він сказав, що побачив свою землю. Робінзон був певен, що при першій нагоді П'ятниця вернеться на батьківщину і забуде там не тільки свою нову віру, але й усе, чим він йому зобов'язаний. Та скоро Робінзон знову почав повністю довіряти своєму товаришеві, а якось П'ятниця сказав, що повернувся б додому тільки з Робінзоном.

Робінзон хотів спробувати переправитись на материк і розшукати там білих бородатих людей, про яких говорив П'ятниця. Робінзон хотів добратися з ними до якоїсь цивілізованої країни. Щоб добратися на материк, потрібний був великий човен. Робінзон почав шукати разом з П'ятницею підходяще товсте дерево, з якого можна було б зробити велику пірогу або човен. Знайшовши дерево, вони стали до роботи, і за місяць важкої праці човен був готовий. Потрібно було ще близько 2 тижнів, щоб спустити човен на воду, бо вони посували його на великих дерев'яних котках. Коли човен був спущений на воду, Робінзон вирішив обладнати його щоглою, вітрилом, якорем і линвою. Майже 2 місяці пішло на це.

Настав 27 рік Робінзонового полону. Коли настала дощова пора, друзі сховали човен у бухті і накрили товстим шаром гілок, як дахом. Як тільки припинились дощі та встановилась погода, Робінзон почав ретельно готуватись до далекого плавання. Одного ранку П'ятниця прибіг і повідомив, що коло берега є 3 піроги. Друзі зібрали всю вогнепальну зброю, оглянули її й зарядили. Крім того, Робінзон озброївся, як завжди, тесаком без піхов, а П'ятниці дав сокиру. Взявши підзорну трубу, Робінзон піднявся на гору для розвідки.

Дикунів було 21 чоловік, 3 полонених і 3 човни. Ясно було, що вся ця ватага з'явилась на острів лише для того, щоб варварським бенкетом відсвяткувати перемогу над ворогом. Дикуни отаборились так близько від Робінзонового житла, що це його розлютило.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Друзі підійшли до берега з боку лісу, бо звідти можна було непомітно підкрастись

до ворога на відстань рушничного пострілу. Скоро Робінзон побачив, що дикуни хочуть з'їсти білу людину. Друзі почали обстріл, і дикуни, які досі не бачили такої зброї, дуже налякалися. Нещасну жертву Робінзон звільнив. Це був іспанець. Хоч він не мав сил, та прийняв від Робінзона тесак з пістолетом і кинувся на дикунів. Під кінець битви 4 дикунів втекли човном, а всі решта були вбиті. П'ятниця хотів взяти один із їхніх човнів і пуститись за втікачами навздогін. Робінзон боявся, що, коли вони розкажуть своїм землякам про пригоду на острові, ті наскочать, чого доброго, на 200 чи 300 човнах. Тому він згодився переслідувати втікачів і, підбігши до одного з човнів, плигнув у нього, наказавши П'ятниці зробити те саме. Та в човні лежав напівмертвий чоловік, теж призначений на з'їдення. П'ятниця дуже зрадів, побачивши цю людину, бо то був його батько. Про те, щоб наздогнати втікачів, тепер не могло бути й мови: вони майже зникли з очей. А через 2 години почалася негода, яка лютувала цілу ніч.

Друзі доставили хворих до зовнішньої стіни їхньої фортеці, але перетягти двох дорослих людей через високу огорожу було їм не під силу. Тож вони зробили намет, у якому поклали чоловіків. Другого дня П'ятниця поховав убитих і жахливі рештки кривавого бенкету.

Невдовзі Робінзон почав потроху розмовляти зі своїми новими підданцями. Старий індіанець вважав, що ті 4 дикунів могли й не добратися додому, бо на морі тоді лютувала буря. Та навіть якби дикуни добралися додому, вони більше не поткнуться сюди, бо їх дуже налякала вогнепальна зброя.

Від іспанця Робінзон дізнався, що хоч дикуни і справді прийняли до себе 17 іспанців та португальців і не кривдили їх, але всі ці європейці терплять великі злидні, а іноді навіть змушені голодувати. Білі люди не можуть піти від дикунів, бо у них нема ні судна, ні інструментів, щоб збудувати його, ні харчів. Тоді Робінзон спитав іспанця, як поставилися б ті білі чоловіки до його пропозиції втекти і для цього зібратися тут, на острові, щоб збудувати велике судно. Іспанець відповів, що його товариші страшенно бідують і добре усвідомлюють усю безнадійність свого становища. Він не припускав і думки, щоб вони могли повестись підступно з людиною, яка прийде їм на допомогу.

Робінзон вирішив відправити на переговори з дикунами батька П'ятниці та іспанця. Та коли все було вже готове для відплиття, іспанець сказав, що не слід дуже поспішати із здійсненням плану. Він говорив, що коли приїде решта його земляків, які залишилися живими, харчів на всіх не вистачить. До того ж треба наготувати досить харчів для подорожі, коли вони збудують корабель, щоб вирушити до однієї з християнських колоній Америки. Через те, сказав іспанець, на його думку, обачніше буде дозволити йому та П'ятниці з батьком скопати нову ділянку землі й посіяти все зерно, яке Робінзон може виділити для посіву. Далі, їм треба буде дочекатись урожаю, щоб вистачило хліба на всіх.

Друзі почали копати нову ниву, сіяти, шукати дерева на дошки для корабля. Одночасно Робінзон старався по змозі збільшити свою отару. Крім того, треба було поклопотатися ще про заготівлю винограду, бо він уже досягав.

У пору жнив вони зібрали хороший урожай. Коли харч для гостей був заготовлений,

Робінзон дозволив іспанцеві виїхати по людей, давши йому найточніші вказівки: не привозити нікого, хто не заприсягнеться в присутності старого індіанця не тільки не робити нічого лихого Робінзону, а й захищати його проти таких спроб і в усьому коритись йому. З такими інструкціями іспанець і старий індіанець, батько П'ятниці, вирушили в путь тим самим човном, що їх привезли дикуни. Вийшли вони десь у жовтні.

Вже з тиждень Робінзон чекав своїх мандрівників, коли побачив миль за 5 від берега англійський корабель. Під сприятливим вітром він швидко наближався до острова, йдучи не від материка, а з південного боку острова. Робінзон відчув радість, але мав і якесь таємне передчуття, тому вони з П'ятницею сховалися у гайку. Робінзону здавалось дивним, що англійський купецький корабель зайшов у ці місця, які лежали осторонь від усіх морських шляхів англійців. Якщо це справді англійці, то, напевне, вони з'явилися сюди не з добрими намірами. Згодом причалив човен і на берег вийшли люди. Усіх було 11, причому 3 з них, очевидно, були полонені. Познущавшись з полонених, матроси порозбігались у різні боки, очевидно, бажаючи оглянути місцевість. Троє бранців понуро посідали під деревом і замислились. Почався відплив, і човен опинився на мілкому. У ньому залишилось двоє, що, як Робінзон виявив згодом, трохи перебрали через край і незабаром заснули. Коли один із них прокинувся й побачив, що човен стоїть на землі, він погукав інших. Чоловіки збіглися, але не могли зрушити човна з місця. Тоді вони знову розійшлися, вирішивши чекати на прилив.

Коли спека стала нестерпною, моряки розбрелись по лісу і, мабуть, позасинали. Полонені досі сиділи під величезним деревом. Робінзон вийшов до них зі схованки і довідався, що один з чоловіків — капітан корабля. Той розповів, що його екіпаж збунтувався; ледве пощастило вмовити цих людей не вбивати його; нарешті вони погодились висадити капітана на цей пустинний острів укупі з його помічником та одним пасажиром. Робінзон запропонував свою допомогу. Капітан попередив, що між матросів є два запеклі негідники, і помилувати їх було б небезпечно. Але якщо позбутись цих двох, то решта, він певен, вернеться до своїх обов'язків. Перед тим, як надати допомогу капітану, Робінзон попросив присягнути йому на вірність. Після цього Робінзон дав чоловікам зброю. Капітан боявся, щоб 2 непоправні негідники не втекли під час битви на корабель, бо тоді вони приведуть сюди весь екіпаж і переб'ють їх.

Отож Робінзон, П'ятниця, капітан і двоє його друзів напали на матросів і, вбивши кількох, взяли решту в полон. Тоді Робінзон розказав капітану все про свої пригоди. Капітанові здалося, що Робінзона було збережено тут для того, щоб урятувати його життя. Потім капітан розповів, що на кораблі залишилося ще 26 чоловік екіпажу. І ці люди так просто не здадуться, бо знають, що їм загрожує шибениця. Отже, нерозважно вступати з ними в бій, маючи такі нерівні сили.

Робінзону спало на думку, що незабаром екіпаж корабля почне турбуватись про долю своїх товаришів та баркаса і, напевне, пошле на пошуки другий баркас. Друзі забрали з баркаса усі запаси і пробили у дні велику дірку.

Нарешті з корабля спустили другу шлюпку, в ній було не менше 10 чоловік і всі з

рушницями. Капітан попередив, що між ними є 3 порядні хлопці. Робінзон з друзями заховав полонених: 2, найбільш ненадійних, відправив під доглядом П'ятниці та помічника капітана до своєї печери. Їх посадили зв'язаних. З рештою полонених обійшлися м'якше. Щоправда, 2 залишили поки що зв'язаними, бо капітан за них не ручався, але 2 інших Робінзон взяв до себе на службу. Отже, рахуючи цих 2 та капітана з 2 його товаришами, їх було тепер 7 добре озброєних людей.

Коли друга шлюпка причалила до берега, 10 матросів насамперед кинулись до баркаса і дуже здивувались коли побачили, що з нього зникли всі снасті і весь вантаж, а в дні з'яє дірка. Поміркувавши з приводу цієї несподіванки, вони заходилися щосили гукати своїх товаришів, але відповіді не одержали. Згодом матроси вирішили вернутись на корабель і повідомити, що баркас продірявлений, а людей, мабуть, усіх перебито.

Та не встигла шлюпка відійти трохи від берега, як друзі побачили, що вона вертається. Мабуть, порадившись, матроси прийняли нове рішення. І справді, залишивши в шлюпці 3 чоловік, решта 7 висіли й пішли в глиб острова шукати зниклих товаришів.

Нарешті Робінзон придумав, що робити. Він наказав П'ятниці й помічникові капітана піти у глиб острова і кричати, поки їх не почують матроси, а коли ті відгукнуться, перебігти на інше місце і знову гукати; таким чином, весь час міняючи місце, заманювати ворогів у глиб острова. Матроси взяли з собою ще одного зі шлюпки і пішли туди, звідки чулися людські голоси.

Тим часом Робінзон з рештою чоловіків захопили 2 матросів у шлюпці. Під вечір матроси, які так і нікого не знайшли, повернулися дуже втомлені на берег. Тут і почалася вирішальна битва. Армія Робінзона складалася з 8 чоловіків: сам Робінзон — генералісимус, П'ятниця — генерал-лейтенант, потім капітан з 2 друзями і 3 військовополонених, яких вони визнали гідними своєї довіри. Один з матросів, що залишалися у човні, збрехав матросам (за наказом Робінзона), що на острові капітан має 50 людей, тож краще здатися. Надворі уже було темно. Словом, бунтівники склали зброю і почали благодати пощади.

Друзі позв'язували всіх, а тоді армія Робінзона заволоділа шлюпкою. Проте сам Робінзон та ще П'ятниця не показувались полоненим з державних міркувань. Найперше їм треба було полагодити шлюпку й подумати про те, як захопити корабель.

Лиходії каялись, здавалось, від щирого серця і благали лише про одне — щоб їх не карали на смерть. На це капітал відповів, що він тут не владен, а усім керує правитель острова — губернатор-англієць. Але боцману Віллові Аткінсу губернатор наказав готуватись до смерті: його мали повісити завтра вранці. Аткінс благав капітана поклопотатися за нього перед губернатором, решта теж почали принижено просити, щоб їх не відправляли до Англії. Тримаючись у темряві, щоб вони не могли роздивитись, який їхній губернатор, Робінзон неначебто здалека покликав капітана. Один із їхніх людей, як йому було заздалегідь наказано, підійшов до капітана й сказав, що його кличе командуючий. Це справило відповідне враження: всі були цілком певні, що губернатор зі своєю армією в 50 чоловік десь поблизу. Коли капітан підійшов до

Робінзона, той переказав йому свій план, як заволодіти кораблем. Капітан гаряче його схвалив і вирішив здійснити завтра ж вранці.

Аткінсові та двом іншим запеклим негідникам зв'язали руки і посадили у печеру, де вже сиділи в'язні. Решту заручників було відправлено на дачу. Завдяки високій огорожі вона теж була досить надійним місцем ув'язнення, а бранці ще й були зв'язані.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Другого дня вранці Робінзон послав до них на переговори капітана. Капітан добряче настрахав матросів, тож ті не мали з чого вибирати і їм довелося скоритись.

Для експедиції на корабель були підготовані такі бойові сили: 1) капітан, його помічник і пасажир; 2) 2 полонених із першої ватаги, яким, за порукою капітана, Робінзон вернув волю й зброю; 3) ще 3 полонених, яких Робінзон був посадив зв'язаними на дачу, а тепер звільнив, теж на прохання капітана; 4) нарешті, 5 звільнених останніми. Всього — 12 чоловік, крім 5, що залишились у печері заложниками. 5 заложників, що сиділи в печері, Робінзон вирішив нікуди не пускати.

Сам Робінзон з П'ятницею залишилися на острові, а капітан мав захопити корабель. Він полагодив першу шлюпку, призначив командиром однієї шлюпки свого пасажирів і дав йому 4 чоловік, а сам зі своїм помічником і з 5 матросами сів у другу шлюпку. Вони розрахували час так точно, що підійшли до корабля опівночі. Капітан захопив корабель, і єдиною жертвою став новий капітан, а всі решта здалися.

Коли вже було по всьому, капітан наказав зробити 7 гарматних пострілів, щоб сповістити Робінзона про успішне закінчення справи. Почувши постріли, Робінзон ліг і, дуже стомлений тривогами цього дня, міцно заснув. Його збудив капітан, який оголосив, що корабель належить Робінзону разом зі всім, що там є. Робінзон збентежився і розплакався. Потім обійняв свого друга й рятівника, і вони стали радіти вкупі.

Капітан привіз для Робінзона дещо з корабельних запасів, іще не розкрадених негідниками, що так довго хазяйнували на кораблі. Серед речей було багато міцних напоїв, тютюну, всілякої їжі, а ще багато одягу.

Щодо полонених Робінзон вирішив, що найзапекліших злочинців переконає залишитися на острові. П'ятьох полонених перевели з печери на дачу. Робінзон, вдягнений у новий одяг з корабля, почав переговори. Почувши, що їх покарають як піратів, полонені почали просити залишити їх живими. Вони з радістю погодилися на пропозицію Робінзона зостатись на острові. Для них це було краще, ніж вернутись в Англію лише для того, щоб потрапити на шибеницю. Робінзон пообіцяв залишити для них трохи зброї та харчів.

Капітан поплив на корабель, а Робінзон почав готуватися до відплиття. Він покликав полонених і почав докладно розповідати про своє життя на острові. Потім попередив цих людей про те, що незабаром до них можуть приїхати 16 іспанців. Новоприбулих мали прийняти на однакових з собою правах. Робінзон залишив

полоненим усю свою зброю, дав їм докладне пояснення, як ходити за козами. Попрощавшись з полоненими, Робінзон другого дня переїхав на корабель. Наступного ранку вдосвіта 2 з 5 вигнанців припливли до корабля і, гірко нарікаючи на своїх товаришів, Христом-богом заклинали узяти їх з собою, хоч би потім їх повісили відразу, бо, за їхніми словами, їм однаково загрожує смерть, коли вони зостануться на острові. Робінзон примусив їх урочисто заприсягтись, що вони виправляться і зразково поводитимуться, а тоді прийняв на корабель.

Іншим 3 полоненим Робінзон відіслав на острів обіцяні речі. На спомин про острів Робінзон взяв з собою свою величезну зроблену власними руками шапку з козячої шкури, парасольку та одного з папуг. Не забув він забрати й гроші.

19 грудня 1686 року він покинув острів, пробувши на ньому 28 років, 2 місяці й 19 днів. Після довгої морської подорожі Робінзон прибув до Англії 11 червня 1687 року, пробувши відсутнім 35 років.

Його благодійниця й довірена, якій він дав на схованку свої гроші, була ще жива, але зазнала багато лиха, вдруге овдовіла і впала в злидні. Робінзон нічого з неї не брав, а в подяку ще й допоміг, наскільки дозволяли його обставини.

Потім Робінзон поїхав у Йоркшир, але батьки його були вже мертві. У Робінзона лишилися 2 сестри та 2 дітей одного з братів. Чоловік вирішив податись до Лісабона, щоб довідатись про свою бразильську плантацію та про компаньйона. П'ятниця всюди супроводжував його.

У Лісабоні Робінзон знайшов свого давнього друга, капітана португальського корабля, що вперше підібрав його в морі коло берегів Африки. Він постарів і не ходив більше в море, а судно передав своєму синові, який і провадив далі торгівлю з Бразилією. Робінзон спитав про свою плантацію та свого компаньйона. Старий сказав, що не був у Бразилії вже років з 9, але останнього разу дізнався, що компаньйон ще живий, а обидва довірені, яким Робінзон доручив доглядати свою частку, померли. Але зважаючи на загальну впевненість у тому, що Робінзон пропав безвісти і потонув, настановлені ним опікуни щорічно подавали звіт про прибутки з плантації урядовцеві державної скарбниці, котрий постановив — на випадок, коли Робінзон не повернеться, — конфіскувати власність і одну третину прибутків з неї відраховувати до королівської казни, а дві третини — до монастиря святого Августина для допомоги біднякам та для навернення індіанців до католицизму. Коли ж Робінзон з'явиться по свою частку, то її повернуть усю, крім щорічних прибутків, витрачених на благодійність.

Португальський капітан порадив Робінзону повертати майно. Він розповів, що Робінзонів компаньйон, гадаючи, як і всі, що він помер, вирішив подати капітану звіт про прибутки за перші 6 чи 7 років і вручити гроші. Виявилось, що капітан винен Робінзону гроші, але зараз не може повернути усіх. Добряга скаржився на свої нещастя і говорив, що коли повернеться його син, він поверне усі борги.

З цими словами він передав Робінзону те, що міг, а на забезпечення решти боргу — свої документи на володіння судном, яким син його поїхав до Бразилії. Робінзон був зворушений чесністю і добротою бідолахи. Він взяв тільки 100 мойдорів, а решту

грошей повернув, сказавши, що, коли дістане назад свою плантацію, то поверне йому й решту, як і зробив згодом.

Після цього старий запропонував навчити його, як заявити свої права на плантацію. Знаючи, що на річці біля Лісабона стоять судна, готові до відплиття в Бразилію, капітан порадив Робінзону записати своє ім'я в офіційні книги і ствердив присягою, що Робінзон живий. За порадою капітана Робінзон склав у нотаріуса доручення на ім'я його знайомого купця в Бразилії. Менше як за 7 місяців Робінзон одержав величезний пакет з листами та документами. По-перше, звіт про прибутки з його плантації. Робінзону припадало 1174 мойдори. По-друге, звіт іще за 4 роки, протягом яких довірені особи самостійно керували справами, поки уряд не забрав під свою опіку плантацію, як майно особи, зниклої безвісти. Прибутковість плантації поступово зростала, і прибуток за ці чотири роки дорівнював 3241 мойдорові. По-третє, звіт пріора монастиря святого Августина, котрий одержував прибутки протягом 14 з лишком років. Певна річ, пріор не міг повернути грошей, вже витрачених на бідних і лікарні, але в нього залишилось 872 мойдори, які той повернув згодом Робінзону. Лише королівська казна не повернула Робінзону нічого.

В пакеті був ще лист від компаньйона, який щиро вітав Робінзона з щасливим поверненням. Він просив його вернутись у Бразилію і вступити у володіння своєю власністю, а поки що сказати йому, як розпорядитися нею, якщо він не приїде сам.

Крім листів, Робінзон отримав гроші і товари. Несподівано він став власником більше 5000 фунтів стерлінгів і маєтку в Бразилії, що давав на рік понад 1000 фунтів прибутку.

В першу чергу Робінзон винагородив свого благодійника, старого капітана. Робінзон вернув йому 100 мойдорів і склав доручення, що давало йому право щороку одержувати замість Робінзона прибутки з плантації і зобов'язувало компаньйона подавати йому звіти й відправляти на ім'я капітана товари та гроші. Також з прибутків капітан мав отримувати щорічно пенсію у 100 мойдорів, а після його смерті ця пенсія, в розмірі 50 мойдорів, мала перейти до його сина.

Робінзон вирішив їхати у Бразилію. Він відіслав своїм сестрам і старій вдові капітана трохи грошей, але кому доручити весь свій капітал, ще не знав. Та спершу Робінзон вирішив поїхати в Англію і знайти там вірних людей. Перед цим він написав пріорові монастиря святого Августина і віддав 872 мойдори на потреби бідним. Далі він написав подячного листа двом своїм довіреним. Нарешті він написав своєму компаньйонові, вихваляючи його вміння господарювати, сповістив, які повноваження залишив старому португальському капітанові і запевнив компаньйона, що має намір повернутися у маєток.

Цього разу їхати в Англію Робінзон вирішив суходолом, бо мав погане передчуття. Згодом виявилося, що два кораблі, на яких він хотів пливти, не дійшли до місця призначення: один захопили пірати, а другий зазнав аварії.

Старий капітан знайшов Робінзону попутника, англійця, сина одного лісабонського купця. Крім того, вони взяли з собою ще кількох молодих португальців, які їхали тільки

до Парижа. Отже, всіх їх зібралось шість чоловік та п'ятеро слуг. Робінзон взяв з собою за слугу одного англійського матроса та П'ятницю.

У половині жовтня, коли мандрівники добралися до Памплони, вони мушили пробути там 20 днів через сніг і холод. Побачивши, що на поліпшення погоди сподіватись важко, мандрівники надумали перебратись через гори шляхом, де снігу було мало і він не особливо ставав на перешкоді. Їм трапився провідник, і вони рушили в дорогу.

Переїзд виявився важким, бо дорогою на них напали вовки. Згодом П'ятниця влаштував поєдинок з ведмедем. Індіанець першим почав сутичку, кинувши у ведмедя каменякою, і звір побіг за ним. Чоловік швидко виліз на дерево, а ведмідь поліз слідом. Мандрівники побачили, що П'ятниця заліз на тонкий кінець великої гілляки, а ведмідь саме добрався до половини гілляки. П'ятниця гукнув, що тепер буде вчити ведмедя танцювати. І він заходився підскакувати та розгойдувати гілляку; ведмідь захитався, але не зрушив з місця і тільки озирався, як би то йому цілим і здоровим повернутись назад. П'ятниця довго танцював на гілляці, а ведмідь так потішно перебирав ногами, що мандрівники нареготались удосталь.

Вовче виття й наближення ночі примусили чоловіків поспішити і покинути вбитого П'ятницею ведмедя. Дуже скоро вони побачили мертвого коня і над ним з дюжину вовків за роботою. Приблизно сотня вовків стала переслідувати мандрівників. Вершники зімкнулися в щільний ряд і почали стріляти, бо були добре озброєні. Вовки налякалися пострілів та вогню. Зграя спинилась, але не втекла. Тоді чоловіки разом гукнули. Вовки, почувши крик, повернулись і почали відступати.

Наближалась ніч, і в лісі вони побачили перед собою 3 вовчі зграї. Та вовки не нападали, і чоловіки їхали далі. Так вони доїхали до початку другого лісу, через який пролягала їхня путь, і страшенно здивувались, побачивши біля просіки ще одну величезну вовчу зграю. У просіці мандрівники побачили трупи коня й двох людей, роздертих хижаками. На пропозицію Робінзона усі зісли з коней і сховались за одним довгим поваленим деревом. Вовки почали скакати на колоду, але люди завзято боронилися зброєю. Робінзон звелів посипати порохом доріжку вздовж колоди, та якомога ширшу. Коли вовки полізли через порохову доріжку, Робінзон клацнув незарядженим пістолем коло самого пороху, він зайнявся і обпалив вовків, які тепер трохи відступили. Чоловіки востаннє вистрілили разом, а потім усі хором гукнули, і вовки пустилися тікати. Мандрівники моментально кинулись на вовків і узялись рубати їх шаблями, цілком слушно розмірковуючи, що скигління та виття цих тварюк будуть зрозуміліші для їхніх товаришів, ніж постріли; так воно й сталося: вовки повтікали й дали людям спокій. Убитих вовків було штук 60.

За годину чоловіки добрались до містечка, де вирішили заночувати, і знайшли там усіх озброєними й страшенно переляканими. Виявилось, що минулої ночі вовки й кілька ведмедів удерлись до містечка й настрахали всіх жителів.

14 січня, відбувши свою подорож протягом найсуворішої та найхолоднішої пори року, Робінзон прибув до Англії. Всі чеки, які він привіз з собою, йому негайно

оплатили. Його головною керівницею та порадицею була тут добра бабуся, вдова капітана. Вона була дуже вдячна за надіслані гроші. Робінзону вже спадало на думку, чи не доручити їй свої товари і гроші, а самому поїхати назад у Лісабон, а потім у Бразилію, але згодом він вирішив залишитися вдома і, якщо буде змога, продати свою плантацію.

Робінзон написав про це рішення в Лісабон своєму давньому другові, і той відповів, що продати її — справа неважка. Маєток можна було продати двом купцям, які управляли плантацією замість колишніх опікунів, добре знали її ціну, бо жили в Бразилії й були багаті. Через 8 місяців Робінзон дізнався, що купці погодились на пропозицію й доручили своєму агентові в Лісабоні виплатити Робінзону 33 000 восьмериків. Крім цієї суми покупці зобов'язалися виплачувати капітанові по 100 мойдорів щорічно, а після його смерті — по 100 мойдорів його синові, з прибутків плантації.

Так завершився перший період Робінзонового життя. Хоч він продав свій маєток у Бразилії, але ніяк не міг викинути з голови цієї країни. Його дуже тягло знову в мандри по світах і особливо хотілось побувати на своєму острові. Майже 7 років Робінзон нікуди не виїздив з Англії. За цей час він взяв під свою опіку 2 племінників, синів одного з братів. Робінзон одружився і мав 3 дітей — 2 синів та дочку. Але коли його дружина вмерла, а племінник-моряк з добрим прибутком вернувся з подорожі в Іспанію, Робінзон вирішив пливати на його судні купцем в Ост-Індію. Це сталося 1694 року.

Під час цього плавання Робінзон відвідав свою нову колонію на острові, бачився там з іспанцями й довідався про всю історію їхнього життя та життя тих негідників, яких залишив на острові. Матроси кривдили іспанців, тому останні були змушені вжити проти них насильства. Поселенці нападали на материк і захопили в полон одинадцять чоловіків та п'ять жінок, у яких на той час, коли Робінзон приїхав на острів, народилося щось із 20 дітей.

Робінзон пробув трохи на острові, залишив поселенцям всілякі запаси і двох робітників: тесляра та коваля. Крім того, він розбив острів на ділянки, зберігши за собою право власності на всі його землі, й поділив їх між поселенцями згідно з їхнім бажанням. Улаштувавши все таким чином, він переконав поселенців не кидати острова і поїхав.

Прибувши в Бразилію, Робінзон купив там і відправив поселенцям вітрильне судно, навантажене різними необхідними для них речами. Крім того, він послав на острів сім жінок, щоб населення зростало.

Пізніше 300 караїбів, з'явившись на острові, напали на поселенців і зруйнували їхні плантації, але після багатьох боїв поселенці повернули собі свої плантації й досі живуть на острові, але про все це з описом пригод з Робінзонового життя наступних 10 років він, можливо, згодом розповість окремо.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу